

Preek over Genesis 4:16-22

Liturgie Baflo:

Votum en groet

Zingen: Ps. 24:1,2,3

De Tien Woorden

Zingen: Ps. 78:1,2

Gebed

Lezen: Genesis 4:16-26; Filippenzen 4:4-9; 1 Timoteüs 4:1-10

Zingen: Ps. 52:1,4,6

Tekst: Genesis 4:16-22

Preek

Zingen: Lb. 479:1,2,3,4

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 72:9,10

Zegen

Liturgie Uithuizermeeden:

Votum en groet

Zingen: Ps. 24:1,2,3

Gebed

Lezen: Genesis 4:16-26; Filippenzen 4:4-9; 1 Timoteüs 4:1-10

Zingen: Ps. 52:1,4,6

Tekst: Genesis 4:16-22

Preek

Zingen: Lb. 479:1,2,3,4

Apostolische Geloofsbelijdenis

Zingen: Ps. 104:8,9

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 72:9,10

Zegen

Gehouden te: Baflo, 26-05-13 (9.30 u.)
 Uithuizermeeden, 26-05-13 (14.30 u.)

Preek

Thema: Geestelijk genieten van schoonheid en cultuur.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Pinksteren en cultuur

De preek van vanmorgen / vanmiddag wil aanhaken bij het slot van de preek van 1^e Pinksterdag. Daar ging het over de Heilige Geest, die ons door het geloof aan Christus verbindt. Hij is het ook die in de gemeente gaven in grote variatie uitdeelt aan de mensen. Zoals hij het wil.

Ik citeer een alinea uit die preek:

“De gelijkheid van alle gelovigen met hun verschillende gaven ligt in de ene Geest, de ene Heer, de ene God. Hij is God de Gever van dat alles. Ook van creatieve talenten op het gebied van taal, muziek en andere kunst. En nog zoveel gaven meer.” God de Heilige Geest is de Geest van creativiteit, van schoonheid, van kunst en cultuur. Maar ook van vakbekwaamheid en liefde voor je werk en je bedrijf. Is dat alleen zo bij christenen, bij mensen die door het geloof aan Christus verbonden zijn? Of ook bij andere mensen, andere volken die de Drie-enige God niet kennen en vereren?

Ook zij maken prachtige kunstwerken, richten bouwwerken op van grote schoonheid, denken na, maken literatuur en muziek. In een andere stijl dan wij gewend zijn en waarderen weliswaar. Maar dat is niet doorslaggevend.

Een grote mate van creativiteit en kunstzinnigheid vinden we ook buiten de gemeente van Christus. Of misschien wel juist daar.....

En de vraag is nu – op deze zondag na Pinksteren: Is de Geest van God, de Heilige Geest dus, daar ook bij betrokken? Deelt hij de gaven van creativiteit en kunstzinnigheid en vakbekwaamheid ook met deze mensen?

En een vraag naar onszelf toe: Hoe gaan wij als christenen daar nu mee om? In onze wereld, in onze cultuur? We zitten er midden in en kunnen ons er niet aan onttrekken.

Het is de moeite waard om daar eens over na te denken in relatie met de Heilige Geest van God, die op de leerlingen van Jezus Christus is uitgestort.

We hebben hier als christenen mee te maken. Het gaat om ons leven als kinderen van God in onze cultuur en in Gods wereld. Het is daarbij belangrijk om het van de positieve kant te benaderen.

Daarom formuleer ik het thema ook met een positieve toonzetting.

Geestelijk genieten van schoonheid en cultuur.

2. Cultuurontwikkeling

De Heilige Geest lijkt erg afwezig in het verhaal van Genesis 4. De HEER is er wel. Hij roept Kaïn ter verantwoording nadat die zijn broer Abel heeft doodgeslagen. Aan het begin van het hoofdstuk is de naam van de HEER er, als Eva reageert op de geboorte van haar oudste zoon.

En aan het eind horen we hoe men in de tijd van Enos begon de naam van de HEER aan te roepen.

En dat is het dan ook zo ongeveer. Waar is de Geest van God verder? Toch blijft ook dit verhaal staan onder de paraplu van Genesis 1 en 2. Waar de Geest van God scheppend aanwezig is.

"In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water." (Gen. 1:1,2)

En:

"Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen." (Gen. 2:7)

Blazen, wind, levensadem, Geest. Die begrippen horen bij elkaar. Horen bij de Geest van God. Hij is er, bij de schepping en bij de mensen in het paradijs en de taak die zij daar van God kregen om de aarde te bewerken en te bewaren. Om Gods wereld in cultuur te brengen.

Dat is niet weg in Genesis 4, maar voor ons oog ook niet zo erg zichtbaar.

God de Heilige Geest schetst in dit hoofdstuk een enorme tegenstelling. Twee geslachtlijnen naast en tegenover elkaar. Notabene voortkomend uit één ouderpaar. De lijn van Kaïn en Lamech tegenover de lijn van Seth en Enos. Zónder de naam van de HEER en mét de naam van de HEER.

Je kunt ook zeggen: de mens die macht ontwikkelt los van God tegenover de mens die afhankelijk van God wil zijn.

We focussen nu vooral op de lijn van Kaïn. Hoe ontwikkelt zich de mens van God zich in deze lijn?

Mens van God? Ja. Na de zondeval bleef de mens wel mens, ondanks zijn ongehoorzaamheid. Mens van God om voor God te leven. Kaïn ook.

Maar Kaïn laat de zonde toe in zijn hart en leven. En de haat tegen zijn broer en tegen God. Hij slaat Abel dood en keert de HEER de rug toe. Hij gaat weg van de plaats waar de HEER hem en zijn ouders ontmoette.

Kaïn kiest ervoor om in eigen kracht verder te gaan. Aan de ene kant is hij bang om aangetroffen en gedood te worden. Aan de andere kant ontplooit hij een geweldige kracht. Misschien juist wel omdat hij bang is. Hij wil met alle kracht zich weren tegen de gevaren en de risico's.

Kaïn levert met zijn nakomelingen een geweldige krachtsinspanning om een veilig en comfortabel bestaan op te bouwen in de wereld. Hoe herkenbaar ook in onze wereld! Er is wat dat betreft nog niets veranderd.

In de mensheid van Kaïn komt er een geweldige culturele ontplooiing. De mensen gaan geweldige dingen ontdekken en ontwikkelen. Ontplooiing van Gods schepping is niet het alleenrecht en het specialisme van de gelovige kinderen van God. In Genesis 4 lijkt het tegendeel het geval te zijn.

Lijk maar eens wat er door het nageslacht van Kaïn allemaal ontdekt en ontwikkeld wordt. Wij plukken er tot op vandaag de vruchten van. Welke ontwikkelingen noemt de Bijbel?

Kaïn bouwt als eerste een stad. Hij zet de stedelijke ontwikkeling in gang en geeft een eerste aanzet tot een stadscultuur. We moeten ons die eerste stad niet al te

groot voorstellen. Het is nog geen stad met hoge muren en versterkte torens als later Jericho of Babel.

Het is een eerste concentratie van menselijke bewoning. Achter een omheining zoeken de mensen bescherming en gemeenschap. En veiligheid in een bedreigende wereld. Daar willen ze zich samen sterk maken. Tegenover anderen, tegenover God. Uit de Bijbel weten wij waar die ontwikkeling op uitloopt: op Babel. 'Het grote Babylon, dat ik gebouwd heb,' zegt de autonome mens bij monde van Nebukadnessar. Het grote Babylon uit Openbaring 17 en 18. De culturele hoofdstad van de mens zonder God.

Genesis 4 noemt nog een paar uitvinders, die het leven van de mensen veraangenaamd hebben met hun vindingen.

Jabal "*werd de stamvader van hen die in tenten leven en vee houden.*" Hij vond de tent uit, misschien gemaakt van huiden of van geweven stoffen. Hij was de eerste die grote kudden vee had en ze wellicht ook verhandelde. De handel komt op gang. Want het ging bij die kudden vast niet alleen om schapen. Maar ook om ezels en kamelen. En dat zijn de bestelbusjes en de vrachtwagens van de wereld van toen. De vervoerssector komt tot ontwikkeling.

Jabal is stamvader van agrariërs, veehandelaren, van tentenmakers en kooplieden. En nog veel meer.

Vervolgens Jubal. Hij is de stamvader van alle muzikanten. "*Van allen die op de lier of de fluit spelen.*" Hij heeft dus de muziek uitgevonden. Voor verschillende soorten instrumenten. De lier is een snaarinstrument. En de fluit een blaasinstrument.

Jubal ontdekte dat je met gespannen snaren verschillende tonen kunt maken en een melodie. En dat je ook met lucht muziek kunt maken. Met een uitgehold riet, of met de horens van een ram van broer Jabal.

En je kunt muziek maken met verschillende ritmes. En op die ritmes kun je dansen en meeklappen.

Door de uitvinding van muziekinstrumenten wordt het leven van de mensen een stuk aangenamer en vrolijker. Wij kunnen ons een leven zonder muziek niet voorstellen. En dan halfbroer Tubal-Kaïn. Ook niet misselijk. Hij wordt "*de stamvader van allen die brons en ijzer bewerken.*" Hij is dus de uitvinder van de metaalbewerking. De techneut onder de zonen van Lamech.

Wat een ongelooflijke mogelijkheden worden er met deze uitvinding geopend voor de mensheid. Bijlen, zagen, sieraden. En wapens niet te vergeten: zwaarden voor ploegscharen.

Wat een uitvindingen en ontwikkelingen! En het ligt allemaal in Gods schepping! En de mensen halen het eruit. God zelf maakt het mogelijk. Cultuur begint bij ontdekkingen in Gods schepping.

Dat is niet voorbehouden aan gelovigen alleen. Juist het menselijke geslacht dat God vergeet, loopt voorop in ontdekkingen en cultuur, zegt de Bijbel.

Hoe moeten wij nu tegen dat begin van die culturele ontwikkelingen aankijken? Hoe staan wij daarin als christenen?

Niet alleen maar negatief of met een waarschuwende vinger. À la: "Dat is de wereld! En je hoort als christen niet thuis in de bioscoop. Blijf uit de buurt!"

De dingen die in de 'wereld' uitgevonden worden zijn niet per definitie negatief of verwerpelijk voor kinderen van God.

Op deze manier beoordeelt de Bijbel – en dus de Geest van God – deze uitvindingen en culturele ontwikkelingen ook niet. God de Heilige Geest gebruikt ze juist, tot zijn eer en tot vreugde van zijn mensen.

Denk aan de bouw van de tabernakel, de tent van God. Een tent van geweven stof met aan elkaar genaaide huiden als waterafstotende dakbedekking.

En één van de beste leerlingen uit de muziekschool van Jubal was David, harpist en psalmist bij de gratie van God, in de kracht van de Heilige Geest. En nog weer vele eeuwen later het muzikale genie Johann Sebastian Bach. En vele anderen.

Maar het punt is: Wat doet de mens met zijn uitvindingen en ontwikkelingen? Wat wil hij ermee bereiken? Wie dient hij ermee?

Genesis 4 tekent ons de geest van de 'grote mens' (tussen hoge komma's). De mens die zich sterk maakt in eigen kracht. De mens die zich ontwikkelt in de richting van de geweldenaar Lamech, die voor niets terugdeinst.

"Kijk eens wat ik allemaal kan en durf," snoeft hij. "Wat ik allemaal presteer."

Dat is culturele ontwikkeling zonder God. Hier waant de mens zichzelf een god. Dat is de geest van de hoogmoed. En men kijkt neer op het zwakke geslacht van Seth en Enos en trapt die vernederend in een hoek.

Het zal duidelijk zijn, dat God het zo niet wil. Dat kunnen we tussen de regels door wel opmaken uit Genesis 4.

Cultuur en schoonheid: Gods mensen genieten van Gods veelkleurige schepping. Dat mag. Dat kan. Maar niet naar de geest van de mens, de mens van het type Kaïn en Lamech.

3. Geest van schoonheid

De mens is door God geschapen. Zo zijn zij mensen Gods, mensen voor God, man en vrouw. En als mensen op een bijzondere manier dienaren van God in Gods wereld. God schiep de mensen zo, dat ze geheel voor hun taak berekend waren, toegerust voor elk goed werk. Toegerust om de aarde te ontplooien, te bewaren en te bewerken.

En God heeft de aarde daarvoor klaar gemaakt. Ontelbare mogelijkheden daarin gelegd. En dat gegeven aan de mensen om te ontdekken en te ontwikkelen. Het is per slot van rekening Gods wereld met alles erop, eraan en erin.

Na de zondeval mag de mens weer op God gaan lijken. Ook in het genieten van het goede en de schoonheid in de schepping. Dat doet God de HEER zelf ook. Vanaf het moment dat hij alles klaargemaakt heeft. In het paradijs mocht de mens in dat genieten delen.

Na de zondeval blijft dat paradijs bij de mensen vaag in herinnering. Het blijft op de een of andere manier trekken.

De wereld van vandaag vertoont weinig trekken meer van het paradijs. Dat is de schuld van de mens zelf. Wij werden aan God ontrouw. Wij haalden Gods vloek over ons en moesten het paradijs achter ons laten.

Weinig trekken meer van het paradijs, inderdaad. Maar dat betekent niet dat Gods schepping compleet slecht geworden is en daardoor onbruikbaar voor de kinderen van God.

De aarde blijft met al wat leeft het wettig eigendom van de HEER. "Aan U behoort, o Heer der heren, de aarde met haar wel en wee..." Dat zingen we straks.

Paulus brengt dat zijn kind en vriend Timoteüs nadrukkelijk onder de aandacht.

"Alles wat God geschapen heeft is goed. Niets hoeft te worden verworpen als het onder dank wordt aangenomen, want het is geheiligd door het woord van God en door het gebed." (1 Tim. 4:4,5)

Er waren in de gemeente, waar Timoteüs werkte, mensen die zeiden dat je als christen overal vanaf en vandaan moest blijven. Van het huwelijk, van het eten van bepaalde dingen en misschien van nog wel meer dingen, ook culturele. 'Dat hoort niet meer bij de christenen,' beweerden ze.

Maar ze degradeerden daarmee Gods schepping. 'Die is goed,' zegt God. 'Niets hoeft verworpen te worden als slecht in zichzelf.

Dat is een heel brede en verstrekkende uitspraak. Met grote gevolgen door de houding van christenen tegenover Gods veelkleurige schepping. Ook tegenover allerlei uitvindingen en culturele ontwikkelingen in de wereld. Het geeft ons een principiële open houding.

"Kijk eerst naar de schepping! Zie de dingen eerst als schepping van God of als werk van de Heilige Geest. En maar er dan gepast gebruik van. Gepast, dat wil zeggen: gebruik het onder dankzegging aan de Heer. Geef het ook weer biddend terug aan de Heer. Bied het hem weer aan. Dat bedoelt Paulus met: "... want het is geheiligd door het woord van God en door gebed."

Paulus leerde Timoteüs en de christenen feitelijk om met Gods schepping om te gaan overeenkomstig de Geest van God. Ik noemde het in het thema van de preek daarom: Geestelijk genieten van schoonheid en cultuur.

God de Heilige Geest is immers de bezielende, levendmakende en creatieve Geest van God daarachter.

Gods Geest is de Geest van schoonheid, van het veelkleurige, openbloeende leven. De Geest van vakbekwaamheid, kunstvaardigheid en muzikaliteit. Hij is het die de schepping laat openbloeien in grote schoonheid. Psalm 104 zingt daarover op een indrukwekkende manier.

Cultuur naar de Geest van God wil zich ontplooiën tot eer van God de Schepper. Daarin geeft God de mens zijn plaats, de mens Gods, om met die heerlijke creatie van God om te gaan in alle veelkleurigheid en veelvormigheid. In principe is er dan geen gebied, dat voor kinderen van God verboden terrein is.

Want alles in de schepping is uiteindelijk verbonden met God en met Gods Geest. Het is van hem en het is dus voor hem.

Dat kan een beperking inhouden. Je hebt als mens hier ook met Gods normen te maken. Niet alles wat wij denken, doen en uitvinden past bij God. Niet alle muziek, niet alle literatuur, niet alle kunst. Leren onderscheiden dus, zoals zo vaak in kerk en wereld.

Paulus helpt ons daarbij met een richtlijn voor het christelijke leven in de vrede van God.

"Ten slotte, broeders en zusters, schenk aandacht aan alles wat waar is, alles wat edel is, alles wat rechtvaardig is, alles wat zuiver is, alles wat lieflijk is, alles wat eervol is, kortom, aan alles wat deugdzaam is en lof verdient. Doe alles wat ik u heb geleerd en overgedragen, wat ik u heb verteld en laten zien. Doe het, en de God van de vrede zal met u zijn." (Fil. 4:8,9)

Daarmee heb je geen uitgewerkt draaiboek in handen om te bepalen wat wel en wat niet mag.

Bijvoorbeeld: of je naar de bioscoop of het theater mag als christen, was voor de ouders van mijn generatie geen vraag. 'Daar hoor je niet als christen. Punt.'

Of je naar de bioscoop of het theater mag als christen, is voor onze jongeren allang geen vraag meer. Je gaat gewoon. Algemeen geaccepteerd. En we hebben de bioscoop allemaal in huis, per slot van rekening.

Dit is slechts een voorbeeld. U kunt er ongetwijfeld meer bedenken.

De uitvinding van de boekdrukkunst was, volgens Luther als ik het goed heb, een stap ten hemel en een stap ter hel. De uitvinding van de film was dat ook. En de ontdekking van het internet niet mindere.

Het komt er steeds weer op aan: Wat doe je er als mens mee? Hoe gebruik je het? En voor wie? Wat wil je ermee?

God geeft in de Bijbel geen blauwdruk voor alle tijden en culturen. Ieder zal er dus goed over moeten nadenken en op studeren en proberen te onderscheiden wat de achtergrond of de wortels van culturele uitingen zijn.

En als je eraan deelneemt, doe het dan met volle overtuiging. Doe het in de Heer en om de Heer, zegt Paulus in Romeinen 14:5,6.

Geestelijk genieten van schoonheid en cultuur. Dat is genieten in verbondenheid met de Heilige Geest van Jezus Christus. Passief: luisteren naar muziek; bekijken en bewonderen wat anderen hebben gemaakt. Geniet van zoveel schoonheid.

Maar ook actief: genieten en creatief omgaan met je talenten, je vakkennis en je kunstzinnigheid. Als mens van God.

De mens van God moet immers volkomen zijn. En steeds meer op God en de Heer Jezus gaan lijken, vervuld van de Geest van God. In de volle schoonheid van Gods schepping.

En de uitvindingen en de producten op de lijn van Kaïn dan? Wel, God zal maken, dat de volken en hun koningen hun heerlijkheid uiteindelijk zullen binnenbrengen in het nieuwe Jeruzalem, in Gods nieuwe wereld. Daar zal Gods schepping volmaakt zijn, nog schoner, nog heerlijker dan in het begin.

Wat zal er dan veel te genieten zijn voor Gods mensen.

Amen